KIRE SZAVAZZUNK?

Sajnos ma még kevés kanadai magyar nyerte el a polgárságot, jobbanmondva kevesen dicsekedhetnek közülünk azzal, hogy magyar állampolgárok helyett brit "alattvalóknak" vallják magukat s ennek következtében joguk legyen julius 28.-án az urnák elé vonulni. Mindennek ellenére uton-utfélen felhangzik a nagy kérdés Magyarkanadában is: "Kire szavazzunk?" — "Liberális avagy konzervativ képviselőre bizzuk-e érdekeinket?" ...

A lakosság nagy tömegeinek bizonytalan állásfoglalása természetesen maga után vonja a magyarság huzódozó magatartását is. Igaz ugyan, hogy már polgárosodott, de aránylag kevés számu honfitársaink nagyrésze hajthatatlan liberális avagy megcsontosodott konzervativ álláspontot foglal el, talán nem is azért, mert bármelyik párt programjával jobban meg volna elégedve, — hanem azért, mert ő már konzervativ avagy liberális elveket vallott "amikor még nem volt más magyar azon a vidéken." De hát ez is olyan egyéni álláspont, amit tiszteletben kell tartanunk.

Nyilvánvaló azonban, hogy a jelenlegi egészségtelen gazdasági állapotok következtében százezrek számára lehetetlenné vált megélhetési viszonyok folytán a nem-polgárok, tehát a szavazati joggal nem birók — de szerintünk igenis ugyanolyan elbánásra érdemes — ujkanadások munkát, kenyeret, életet követelő szinte kisérteties könyörgése is nagy szerepet játszik a politikában. Ma már a legszélsőségesebb "idegen"-gyülölők is belátják, hogy csakis az az ország lehet boldog és kiaknázatlan kincsei ellenére még Kanadának is csak abban az esetben lesz igazi jövője — ha a legszegényebb néposztályok is megelégedéssel tekinthetnek a ma oly sötétnek tünő holnap felé.

Mi sem természetesebb, hogy a pártok ki is használják a tömegek lelki hangulatát és igyekeznek annak megfelelően beállitani igéreteiket, hogy ezen a mézesmadzagon magukhoz édesgessék a választók többségét. Bárha Bennett is igért fütfát és ebben egyáltalában nem maradt a liberálisok mögött, a munkanélkülieket nem érdeklő sok felesleges szószátyárkodásban csak egyetlen szilárd pont van eddig, amely esetleg javára szolgálna a sokat szenvedett, cent nélkül is üres gyomorral kóborló magyarnak.

Ez az egyetlen egy mondat, amely a vámtarifa, a tartományi határoknak az északi sarkkörig való kiterjesztése, a londoni birodalmi konferencia és száz más választási érv, és csalétek mellett talán mégis csak ér valamit a kanadai magyarság számára: King miniszterelnök ajkáról hangzott el Winnipegen. Nem szeretnők, ha bárki is azt hinné, hogy mint a kanadai magyarság legelterjedtebb, sőt ma már egyetlen hirlapja, bármelyik politikai párt szekerébe kapaszkodunk. Sőt éppen fel akarjuk használni ezt az alkalmat arra, hogy büszkén kijelentsük: vásárolja meg hirdetési hasábjainkat akár, a konzervativ, akár a liberális párt — a cikkeink, a becsületünk nem eladó s a Kanadai Magyar Ujság lelkiismeretesen kitart a semlegesség mellett és mindenkor megmondja az igazat.

És éppen ezért esett jól hallanunk egy komoly hangot a választási marakodásban — a felelős miniszterelnök szájából: "Az ottawai kormány nemcsak hajlandó (végre!) tudomást szerezni a rettenetes nyomort okozó munkanélküliségről, hanem az illető tartományok által a munkanélküliség leküzdésére költött mindenegyes dollár után ugyanannyival fog járulni ennek az immár országos veszedelemnek a megfékezésére..." Mig tehát — különösen Ontarióban és Saskatchewanban — a faji és vallási gyülölet lángjainak sajnálatos felhasználásával, valóságos mexikói dühhel folyik a két párt egymással való küzdelme: King miniszterelnök fenti kijelentése a legfontosabb az egész szócsatában, mert munkát fog jelenteni a sanyargatottaknak még abban az esetben is, ha netalán a konzervativ párt kerekednék felül, amely szintén nem zárkózhatnék el ennek az immár elfekélyesedett betegségnek a kigyógyitása elől.

A HÓMEZŐK KÖLTŐJE

TIZENHÁROM ESZTENDŐVEL HALT MEG SZIBÉRIÁBAN GYÓNI GÉZA, A VILÁGHÁBORU NAGY POÉTÁJA — ORSZÁGOS MOZGALOM INDUL A NAGY KÖLTŐ HAMVAINAK HAZASZÁLLITÁSÁRA

A világégés harmadik évében a körülzárt Prsemysl várából kis, szürke, durva papirra nyomott versesfüzetecskét hozott a repülőposta Budapestre. Rákosi Jenőnek, a Budapesti Hirlap nagynevü főszerkesztőjének volt cimezve a küldemény, mely a vár kezdetleges tábori nyomdájában készült. Az első oldalra kemény, férfias vonásokkal csak ennyi volt irva:

"Reménykedő magyaroknak
küldöm át a légen,
Reménykedő magyarokkal
A jó Isten légyen."

És mig a versek irója, Gyóni Géza ott küzdött a gránátszós, döbbenetes, halálos éjszakában nevét felkapta a hir s gyönyörü versei az egész országban közismertek lettek.

A KÖZKATONA UTJA A VÁRSÁNCBÓL A HALHATATLANSÁGIG

Gyóni Géza, a világháboru legtehetségesebb és legkifejezőbb erejü költője, mint vidéki ujságiró, önként vonult be katonának. Közvitézként, mint pionir került az ostromlott Prsemysl várába is, ahol az ottani Tábori Ujságban megjelent versei már bizonyosságot tettek arról, hogy a csukaszürke közvitézi egyenruha alatt ennek a véres kornak egyik legnagyobb költője él. A vár elfoglalásakor ő is orosz fogságba került. A krasznojarszki táborba, ahol egymásután irta szebbnél-szebb verseit. Mint ahogy a szabadságharc hangulatát, érzéseit a legkifejezőbben Petőfi örökitette meg, ugyanugy volt a világháborunak Gyóni Géza a lantosa. Bár tehetsége nem állott arányban a költőkirály ragyogó lánglelkével, ő is ugyanolyan lelkesedéssel harcolta és dalolta végig a világháborut, mint Petőfi a szabarságharcot.

A KÖLTŐ HAGYATÉKA

A fogság ezernyi szenvedése azonban megtörte szervezetét. Előbb tudőcsucshurutot kapott, majd mikor édes testvére és fogolytársa, Achim Mihály honvédfőhadnagy a fogolytáborban meghalt, elméje kezdett elborulni. Már csak verssorokat, gondolatfoszlányokat vetett néha papirra. És éjszakánként — amint fogolytársai beszélik, — vágyódó, összecsengő végü szakadozott sorokkal irkálta tele a fogolytábor falát. Ereje rohamosan csökkent. A hatalmas termetü ember, ki nemrégiben még az egész fogolytábor lelke volt, összeroppant. Naphosszat elült egy helyen, anélkül, hogy egy szót is szólott volna. Csak a tüzet bámulta. Mintha annak lángjai közül akart volna kiolvasni valamit.

Egy világos percében végrendelkezett. Kis vagyonkáját, — nehány viseletes katonakabátot ládikáját, — s egy-két apróságát a tábor katonáira hagyta. 1917 junius 25-én pedig csendesen elszenderedett. Örökre.

Holttestét a krasznojarszki hadifogoly temetőben temették el és bajtársai azzal a reménynyel vették bucsut koporsójától, hogy hamvait rövidesen hazaszállithatják.

Molnár Endre

"Trianon: ez a szó fáklya a magyar nemzet sirján"

A MAGYAR NEMZET HARAGJA MINDNYÁJUNK VESZEDELME — EGY FRANCIA LAP LELKES CIKKE A REVIZIÓ MELLETT

A francia sajtó legnagyobb része eddig állandóan a békeszerződések által teremtett lehetetlen állapotok fentartásának szükségét hangoztatta. Annál figyelemreméltóbb és jelentőség teljes a Volonté cimü párisi lapnak az az érdekes cikke, amely ben José Germain, a lap budapesti tudósitója "A keresztrefeszitett ország" cimmel megemlékezik a trianoni békeszerződés aláirásának tizedik évfordulóján rendezett ünnepségekről és országos tiltakozásokról.

Bevezető szavaiban a főváros szépségéről, a magyarok háborus áldozatairól emlékezik meg majd a magyarok nemes, lovagias gondolkozásmódját és ezer éves hadierényeit dicsőíti.

Magyarországot négy ellenséges nemzet veszi körül, csupa olyan nemzet, amelyet a magyarok védelmeztek meg egykor a török ellen. Ezért a magyar Olaszország felé néz és tőle vár segitséget, Anglia felé néz, ahol Rothermere lord sürgeti a keresztrefeszitett nemzet békerevizióját és Franciaország felé is száll tekintete, amelynek nyelvét és müvészetét szereti és hősiességét ismeri. Az ezeréves nemzet, amelyet megrázott a vihar, tür, de nem fogadja el a valóságot.

Ha irodalomról, üzletről, bármiről esik szó, Trianon a válasz. Ez a szó fáklya a nemzet sirján. Ahhoz azonban, hogy az egész világot lángragyujtsák, egy fáklya is elegendő. A cikk azután igy folytatja:

A magyar nemzet nemes faju vérének tüze most sem apadt Uj áldozatokra készül és haragja mindnyájunk veszedelme. Végül okos érvekkel igyekszik meggyőzni a franciákat, hogy a végleges békét jelentené a magyar békerevizió, amely kétmillió magyart adna vissza az anyaországnak. A játék Európa békéjére megy s nem szabad hagyni, hogy ez a csodálatos magyar faj, amely oly méltóságteljesen viseli nagy fájdalmát, még több vért ontson.

A magyar diszitő müvészet ujabb diadala

A torontói MacLean vállalat kiadásában megjelenő "Canadian Homes and Gardens" folyóirat juliusi száma nagy örömet keltett a kanadai magyarság müvészettel foglalkozó köreiben. A százegy-néhány oldalas, mesés nyomdatechnikával kiállitott "magazin" 38-ik oldalán ugyanis "A Modern Hungarian Rhapsody" cimen gyönyörü cikkben emlékezik meg az el terjedt angol folyóirat White Lajos montreali hazánkfia müvészetéről.

A legelőkelőbb, legbefolyásosabb kanadai otthonokba járó magazin szinte alig talál eléggé dicsérő szavakat, amikor a White studió magyaros motivumokkal diszitett falairól, népies faragásu székeiről, remekbe készült tulipános rácsoskapujáról és Matyó himzésü teritőiről szól. A nagyszerü magyar propagandát jelentő cikket a Kanadai Magyar Ujság március 15-iki ünnepi számában megjelent fénykép teszi teljessé, csillogó szinekkel mutatván be a montreali White studiót, amely valóban egyik legnagyobb büszkesége a kanadai magyarságnak és sok magyar értékkel ellentétben céltudatos hirdetési munkaterv révén nemcsak felkeltette a legelfogultabb kanadaiak érdeklődését, hanem kivivta ugy az angolok, mint a franciák elismerését is.

HAZTETŐK FELETT A HOLD

IRTA DALLOS SÁNDOR

Kint ülök. A fü között halk mozgolódás, vonulások: békák motoznak. Néha puffanva neki ugranak a falnak s groteszk tottyanással esnek az eresz alá, mint valami buta kis emberkék. Fejem fölött halk, percegő, szöszmötölés, alig hallom, csak annyi, mintha szálkával pengetnének: két levelet surol egymáshoz az esti szél, mely fent jár a fák koronái közt s egyenként oson a levelek alá. Gyenge kis szél — udvarol talán — hozzám nem ér el. A kocsmában mulatnak, néha kurjantás jön el idáig; jó kurjantás, mint a szárnycsapás, izom van benne. Valami erős legény kurjantott. Zene dünnyüg: ha figyelek, kivehetem

Elmentem én a vásárra,
hejretyutyutyu!
Ráléptem a tökindára,
helyretyutyutyu ...

Nagy orditás, hejretyutyutyu Aztán megint csöndes zümmögés.

A levegőben fent, érezni, áramlások vannak. Folyók futnak keresztül az ég alatt, áramok, melyek egybefolynak és kitérnek és továbbmennek, az ég peremén eloszlanak, mint a pára és a föld másik peremén ujrakezdik és rohannak tova egymás között, robajtalan rohanással. Néha összecsapnak és ilyenkor érezni, valami roppant birkózás dul életre-halálra a föld felett és nem tudom, hogy milyen erők verekszenek, csak iszonyatos az égi csend, a csillagok kiadják minden fényüket és a fákból árad a vegetáció pihegése.

— Halló! — mondom hangosan. — Halló!

Csöndes hang köszön be:

— Jó estét ...

Öregasszony csoszog a lécke rités előtt, roggyanva jár a rések között látom a szürke kendőjét, a lába totyog, mellén összve van fogva a keze, igyekszik Még soká hallom, aztán elhal. Balra fordult. Bizonyosan a kocsmába megyen, hogy a fia el ne igya a heti keresetét. Vasárnap van, éjjel tizenegy, ilyenkor anyókák ballagnak szorongva a kocsmák felé és belesnek az ablakok résein; jaj! Mert a kis pénz nehezen jön, roppant nehezen, jaj, mennyi veriték árán és a férfiak zabálják a bort vasárnap, öntik magukba, mint a vizet. Micsoda élet ez, Teremtőatyám, micsoda élete van egy asszonynak, előbb az ura, aztán a fia, soha nem lehet megnyugodni! Egy életen keresztül kell leskelődni és remegni, ütleget törni, rugást, boros lehelletet, részegséget minden vasárnap, Teremtőszent atyám. És micsoda aggodalmat Jaj!

Messze jár már a vénasszony

A falunak öble van, visszahuzódik s mint a hullámok, a földekről besugnak a rozsok. Látom őket, a gyönyörü táblákat urasági táblák. Itt alig van földjük a magyaroknak, koldus szegény zsellérek ezek, idegen barázdákon robotolnak. De szépek. Sajnálom őket. Egyenesek és csontosak s rothadva is az idegen földet szolgálják. Micsoda elitélt népség! Sehol kiut számukra! Sehol menekülés!

Tökindáról tökindára, hejretyu
Fáj a szivem egy barnára,
hejretyutyutyu!

Harsogva énekelnek.

Felülről láthatatlan, gigászi inga függ, ugy érzem, és suhan va méri az időt. A vetések fölött jár, alig egy arasznyira a kalászoktól s leheli rájuk a meleget. Tiktak, tik-tak ... roppant óra tempójára lüktet a világ s alig forgó kerekeken észrevétlenül haladunk tovább, tovább. Az óra visz, a láthatatlan inga hajtja a világ szerkezetét s mozgunk, iszonyatos biztonsággal mozgunk előre.

Félek. Igen, van bennem valami szorongás itt, a diófa alatt, a kezem az ölembe teszem nem merem függeszteni a föld fölé, pedig a békák vigan ugrálnak és a levegő langyos. De bizonytalanság van a világban és semmire nem lehet határozott választ adni. Jutnak most eszembe mesék, melyeket otthon hallottam Katustól, az öreg koldusasszonytól, a holdról, az égről, a bárányfelhőkről és a jegenyékről, naiv, misztikus mesék s most mégis szorongó érzés sem van, bemennék, de igy, nyári estén, a ház sem ad biztonságot. Most csak egyetlen bizonyosság lenne: megfogni egy leánykezet, erősen, összefuttatni a kéz melegét, az artériák nyomását érezni.

— Mária — mondani — egyetlen bizonyosság van: a kezünk összefogása, a surlódásunk s egy menedék: a meleg öled és a szemünk nézése, mely erősebb az időnél és közömbösiti az elitélt föld vonzását.

De magam vagyok s ha leszek is talán, magamnak kell állani a sarat.

— Pagát! — hallatszik a szolgabiróék kertjéből. — Pagát ultimó, tuletróá!

Az orvos.

— Nahát! — gurguláz egy meleg női hang, a szolgabiróné édes mellhangja. — Maga, doktor, roppant szerencsés! Tulzottan szerencsés a kártyában, vigyázzon!

Kacag.

Ahogy hallom, az az érzésem van köztük valami. Az asszony párás hangjában bizalmas ingerkedés csiklandoz, mint a fü. Bizonyosan egymás melett ülnek a karjuk egész hosszában érintkezik.

A hold a háztetők fölött jár. Olyan mint egy óriási fénygubó melynek a belsejében titokzatos élet alszik, mintha misztikus lények bábbá gubózták volna magukat benne s vakon, a bábok dermedt mozdulatlanságával várakoznának. Holdfény van! A diófában megcsavarodik a nedvek keringése, furgor a növényekben óriásira nő és megmereviti a leveleket, hogy szinte sikit a gyep.

Egy vendégleány a szomszéd kertben a rózsák között áll, nem vesz észre, nem vesz észre senkit. Karja csüng, válla leesve, melle előrebiggyen, feje kicsit hátranyeklik, szőke, magas cipősarka alig érinti a földet, lábfeje belevájódik a kavicsos utba, fehérbabos, piros kartonruhában van s lábán csaknem megpattan a harisnya.

A zene dünnyög és felforr, dühös hogás és dobbanás dobog a kocsma felől: kemény hangok, hangzavar. A tetőn már csillog a harmat, kint leszállt a szél a földre s meleget hoz a rozsok felől, az ablakokban tükrözik a hold, a békák dühösen ugranak a falaknak, nagyokat nyekkennek, ahogy visszaesnek, a föld fölött végtelen éjszakai mozgalom. Most nagy orditás hallik a kocsma felől, emberi üvöltés, verekedés zaja, valaki felüvölt, aztán rémült lábak csattognak végig a keményre szikkadt gyalogjárón, errefelé, egy fojtogatott hang vonit szinte szeli az éjszakát:

— Leszurták a fiamat! Doktor ur, leszurták a fiamat!

A vénasszony, aki az előbb eltotyogott a ház előtt.

A szolgabiróéknál fölneszelnek a kártyázók

— Mi? Mi az?

— Tyhü! — kiált a doktor s lecsapja a kártyát, fut ki az uccára. — Leszurtak valakit!

Csendőrök szaladnak, az ablakok mögött világosság gyullad, a vendégleány a szomszéd kertben dermedten áll, doktor müszertáskájával rohan el a ház előtt, kocognak benne a müszerek, az öregasszony vonitva szalad utána:

— Leszurták, doktor ur! leszurták!

A fákból pára árad, a békák rajvonalban támadják a falat, a szél valahol ablakakasztót zörget: bemegyek, végigheverek az ágyon, szemem a mennyezeten jár. A hold besüt a nyitott ablakon, az Aidából dudolom Amneris áriáját s végtelen gyengédség fog el:

— Holnap hazamegyek.

Örülök neki.

Jó félóra mulva négy ember topog el a ház előtt, nehéz a léptük, valami sulyos terhet cipelnek. Mit vihetnek? Valamelyik megszólal, az udvaron keresztül hallom.

— A Balogh Jóska volt! Én láttam, a Balogh Jóska volt!

Aztán eltopognak s csend lesz. Még hallom a nyitott ablakon át, hogy a szomszédban tizenkettőt üt a láncos óra. A hold a háztők fölött szövi misztikus gubóját.